

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิผลภายหลังการประเมินคุณภาพภายนอก รวมทั้งศึกษาปัญหา และอุปสรรค ที่มีผลต่อการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ภายหลังการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวคิดทฤษฎีในการศึกษาวิจัยโดยนำเสนอสาระสำคัญดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับระบบการประเมิน
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์กร
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- 2.6 แนวคิดในการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา
- 2.7 รูปแบบกัลยาณมิตรประเมิน
- 2.8 จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก
- 2.9 แนวทางการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553)
- 2.10 มาตรฐานการศึกษา อุดมการณ์และหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การศึกษาปฐมวัย
- 2.11 มาตรฐานการศึกษา อุดมการณ์และหลักการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน: ประถมและมัธยมศึกษา
- 2.12 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545
- 2.13 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.14 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับระบบการประเมิน

สุขุม มุลเมือง (2530: 5) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการที่กระทำอย่างมีระบบเพื่อประเมิน และวัดปัจจัยที่นำเข้าจริงของกระบวนการผลิต และกระบวนการที่กระทำอย่างที่ได้กำหนดไว้สำหรับการดำเนินการตามโปรแกรม หรือนโยบายเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจริงกับสิ่งที่คาดไว้หรือตกลงไว้แต่แรก

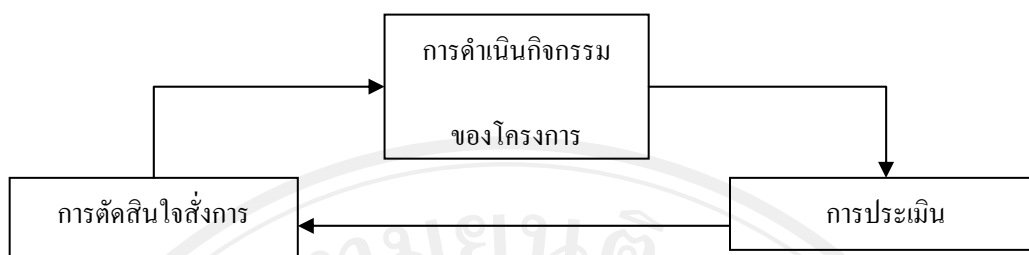
สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544: 21) การประเมิน คือ กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศเชิงคุณค่าเพื่อช่วยให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจได้ตัดสินใจเลือกทางเลือกอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

นิศา ชูโต (2527: 9) การประเมิน หมายถึง กิจกรรมการรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ความหมายเกี่ยวกับความต้องการหาแนวทางวิธีการปรับปรุง วิธีการจัดการเกี่ยวกับโครงการ ให้ได้ผลที่แน่ใจว่าเกิดจากโครงการ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงการได้ดี

Worthen & Sander (อ้างใน สุวิมล ติรกันันท์, 2548: 59) ให้ความหมายของการประเมินว่าเป็นการพิจารณาคุณค่าของสิ่งๆหนึ่ง ประกอบด้วยการจัดหาสารสนเทศเพื่อตัดสินคุณค่าของแผนงาน ผลิตผล กระบวนการ หรือการบรรลุวัตถุประสงค์ หรือการพิจารณาศักยภาพของทางเลือกต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2540: 1) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่าเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานทั้งในช่วงขณะที่ทำและในเวลาทำงานเสร็จสิ้นลงแล้ว เพื่อหาข้อสรุปว่างานที่ทำนั้นได้รับความสำเร็จตามความคาดหวังหรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคใดเกิดขึ้นอันเป็นผลทำให้งานไม่สำเร็จตามความคาดหวังหรือใกล้ความคาดหวังมากที่สุด

แนวคิดของ Stufflebeam (อ้างใน เขวาคี วิบูลย์ศรี, 2538: 56) มีลักษณะที่จะแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่างฝ่ายประเมิน กับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศ ให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาและนำผลการประเมินที่ได้นั้นไปใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องตามควรแก่กรณีทั้งนี้ในส่วนที่เป็นรายละเอียดของการประเมินตามนิยามของสตฟเฟิลบีมนั้นสามารถกำหนดเป็นโมเดลพื้นฐานได้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 โมเดลพื้นฐาน Stufflebeam

ที่มา: เยาวดี วิบูลย์ศรี, 2538: 56

การประเมินตามโมเดลของ Stufflebeam นั้นสามารถสรุปการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดหรือระบุและบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ
2. จัดเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิเคราะห์และจัดสารสนเทศ เพื่อนำเสนอฝ่ายบริหาร

รูปแบบการประเมินของ Stufflebeam

Stufflebeam (1971, อ้างใน รัตนะ บัวสนธิ์, 2540: 15) ได้อธิบายความหมายของการประเมินว่าหมายถึง กระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจต่อทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ และได้อธิบายแนวคิดการประเมินผลแบบ CIPP Model ว่ามีประเด็นในการประเมินแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) การประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินช่วงต่อไปมี

ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการค้นหาจุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของนโยบาย/แผนงาน/โครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยายหรือปรับเปลี่ยนโครงการ

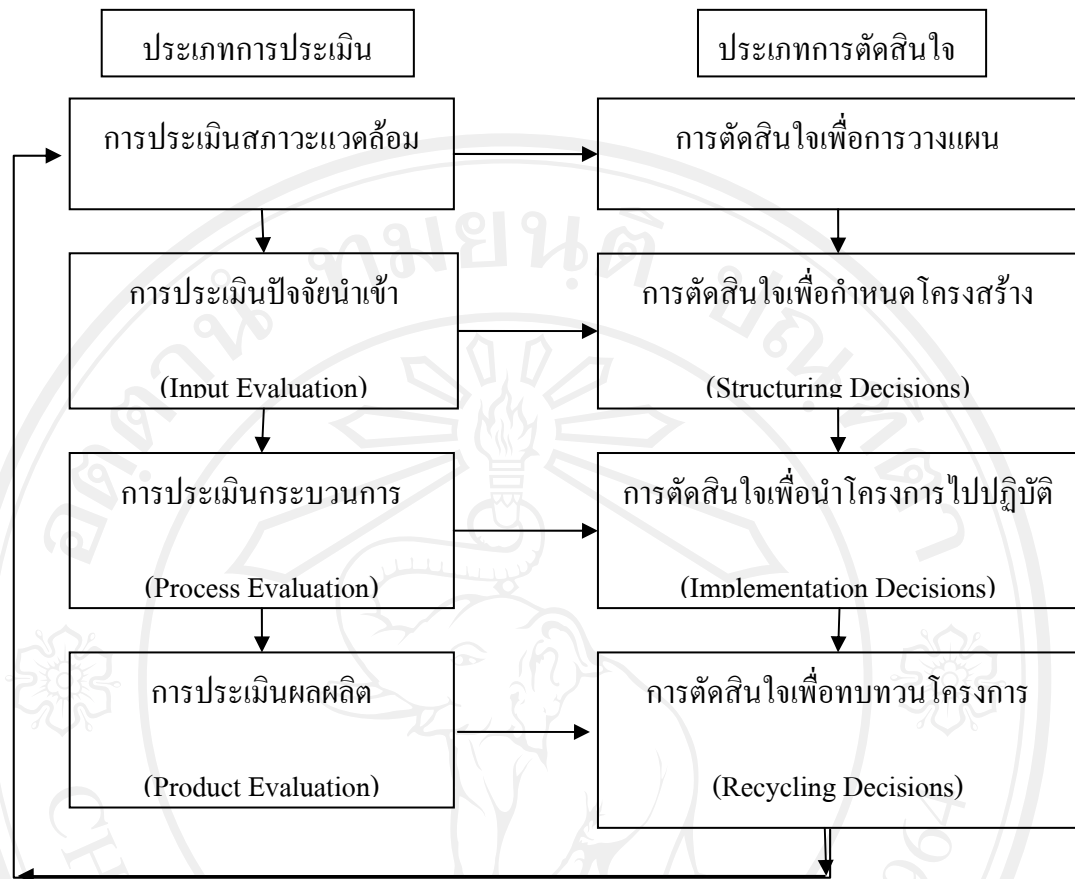
นอกจากนี้ Stufflebeam ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยนำเข้าที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินงาน

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เป็นการตัดสินใจเพื่อใช้ข้อมูลจากการประเมินที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณายุติ / เลิก หรือขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

ภาพ 2.2 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจ และประเภทของการประเมินผลแบบ CIPP Model

ที่มา: รัตนะ บัวสนธิ์, 2540: 17

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาได้ใช้มาตรฐานของการประเมินที่จัดทำโดย Stufflebeam (ค.ศ.1988) ที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ที่ประกอบด้วยมาตรฐานทั้งหมด 4 ด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ (Utility Standards) ผลการประเมินให้ข้อมูลตรงตามที่ใช้ผลการประเมินอย่างรู้ และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้จริง
2. มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) วิธีการที่ใช้ในการประเมินมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริง ประหยัด คุ่มค่า และเหมาะสม

3. มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) วิธีการที่ใช้ในการประเมินไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน ไม่ก่อให้เกิดผลเสียให้กับผู้ให้ข้อมูล เช่น ครูอาจารย์ นักเรียน เป็นต้น

4. มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) วิธีการที่ใช้ในการประเมินมีความถูกต้องตามหลักวิชา ให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ เช่น เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินต้องสามารถวัดตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดได้จริง มีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด แหล่งผู้ให้ข้อมูลเชื่อถือได้ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง วิธีการวิเคราะห์และการเสนอผลการประเมินถูกต้อง และผลการประเมินมีความเป็นปรนัย (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549: 115)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์การ

สมพงษ์ เกษมสิน (2514: 31) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การพิจารณาผลของการทำงานที่สำเร็จ ล่วงดังประสงค์ หรือที่คาดหวังไว้เป็นหลัก และความสำเร็จของงานอย่างมีประสิทธิภาพนี้ อาจเกิดจากการปฏิบัติงานที่ประหยัดหรือมีประสิทธิภาพก็ได้ เพราะประสิทธิภาพเป็นเรื่องของการทำงานให้ได้ผลสูงสุด ส่วนประสิทธิผลเป็นเรื่องของการนำเอาผลงานที่สำเร็จดังที่คาดหวังไว้มาพิจารณา

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2529: 41-44) ได้ให้ความหมายของคำว่าประสิทธิผลว่าเป็นเรื่อง การเน้นความสำคัญของสิ่งที้ออกแทนที่จะเป็นสิ่งที่ป้อนเข้า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของผลลัพธ์จึงได้แก่ การศึกษาว่าผลลัพธ์ที่ปรากฏบรรลุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด

จินดาลักษณ์ วัฒนประสิทธิ์ (อ้างใน สุชาติ นิธิกุลกิจตานนท์ 2551: 6) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ คือ การพิจารณาว่าผลงานของนโยบายนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงไร ประสิทธิภาพเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้หลักและเหตุผลทางเทคนิควิชาการ (Technical Rationality)

พิทยา บวรวัฒนา (2541: 180) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

Rensis Likert (อ้างใน นวพร แสงหนุ่ม, 2544:16) กล่าวถึงองค์การที่มีประสิทธิผลนั้นจะสามารถใช้ประโยชน์ได้มากที่สุดจากความสามารถของคนในองค์การซึ่งประกอบด้วยกลุ่มทำงานที่มีประสิทธิผลเป็นอย่างมากเชื่อมโยงกับกลุ่มทำงานที่มีประสิทธิผลสูงจะประกอบด้วยลักษณะทาง

พฤติกรรมที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ การสนับสนุนเกื้อกูลกันของสมาชิกผู้บริหารสามารถใช้ทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความเอาใจใส่สมาชิกในองค์กรเป็นอย่างดีมีทักษะในการใช้ภาวะผู้นำมีความเชื่อมั่นศรัทธาไว้วางใจซึ่งกันและกันของสมาชิก และหัวหน้ามีค่านิยมและเป้าหมายร่วมกันของกลุ่มมีรูปแบบการติดต่อสื่อสารที่ดีมีเป้าหมายการปฏิบัติงานสูงและสร้างความกระตือรือร้นในหมู่พนักงาน

Price, Jame L. (Price, Jame L. อ้างใน ภรณ์ กิริติบุตร, 2529: 57-58) กล่าวว่าประสิทธิผลขององค์กรถูกจำกัดอยู่เพียงว่าเป็นความสามารถในการบรรลุถึงเป้าหมายโดยมุ่งเสนอเกณฑ์การวิเคราะห์ที่เรียกว่า ตัวแปรแทรกซ้อน ซึ่งมีผลกระทบที่สำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลและการแบ่งส่วนงานการติดต่อสื่อสารและขนาดขององค์กรพบว่าตัวแปรดังกล่าว คือ ความสามารถในการผลิต

มนูญ วงศ์นารี (2522: 114-131) ได้แสดงทัศนะจากการรวบรวมผลการศึกษาค้นคว้าและการทดลองของนักพฤติกรรมศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของประเทศสหรัฐอเมริกาไว้ว่า เกณฑ์ในการวินิจฉัยองค์กรที่มีประสิทธิผลคือ คนจะทำงานกันเป็นทีมตั้งแต่ทีมระดับสูงสุดเป็นลำดับ มีความร่วมมือช่วยกันทำงานโดยมุ่งสู่จุดหมาย มีความรู้สึกเป็นอิสระที่จะแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่มเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นและทุกคนจะแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ บรรยายการทำงานเป็นแบบให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลเป็นไปอย่างอิสระโดยเต็มใจและไม่ถูกบังคับ

Geogopoulos และ Tannenbaum (อ้างใน ภรณ์ กิริติบุตร, 2529: 19) ได้ให้คำจำกัดความของประสิทธิผลขององค์กรไว้ว่า หมายถึง ความมากน้อยของการที่องค์กรในฐานะที่เป็นระบบสังคมสามารถบรรลุถึงเป้าหมายได้ โดยทรัพยากรและหนทางที่มีอยู่ โดยไม่ทำให้ทรัพยากรและหนทางต้องเสียหายและไม่สร้างความตึงเครียดที่ไม่สมควรแก่สมาชิก

Amitai Etzioni (1965, อ้างใน จำนงค์ บุญชู, 2531: 57) ให้ความหมายว่า ประสิทธิภาพขององค์กรมีเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับขีดขั้น การทำให้วัตถุประสงค์ขององค์กรมีผลเป็นจริงขึ้นมา

Bertram M.Gross (1965, 1972 : 302-310, อ้างใน อุทัย สันติสกุล, 2534 : 27) ได้ให้ความหมายของประสิทธิผลว่าเป็นการสมดุลอย่างดีที่สุดระหว่างการปรับตัว (adaptation) และการรักษาสภาพ(maintenance) การตัดสินว่าองค์กรมีประสิทธิผลหรือไม่ จะประกอบด้วย

1. การได้มาซึ่งทรัพยากร
2. การใช้ตัวป้อน (Input) อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับผลผลิต(Output)
3. การผลิตผลผลิตในรูปบริการหรือสินค้าโดยใช้ทฤษฎีระบบ เช่นการกำหนดการรักษาปริมาณ
4. การปฏิบัติงานด้านเทคนิค และด้านการบริหารอย่างมีเหตุผลด้วยหนทางที่ดีที่สุด
5. การลงทุนในองค์กร ได้แก่การขยาย, การสับเปลี่ยน, การอนุรักษ์, การพัฒนาทรัพยากร
6. การปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของพฤติกรรม
7. การสนองตอบความสนใจที่แตกต่างกันของบุคคลและกลุ่ม

กล่าวโดยสรุปแล้ว ประสิทธิภาพขององค์กรหมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กรที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด โดยที่กระบวนการและปัจจัยนำเข้ารวมถึงสภาพสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องสามารถปรับตัวและดำเนินการต่อไปได้ ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบขององค์กร

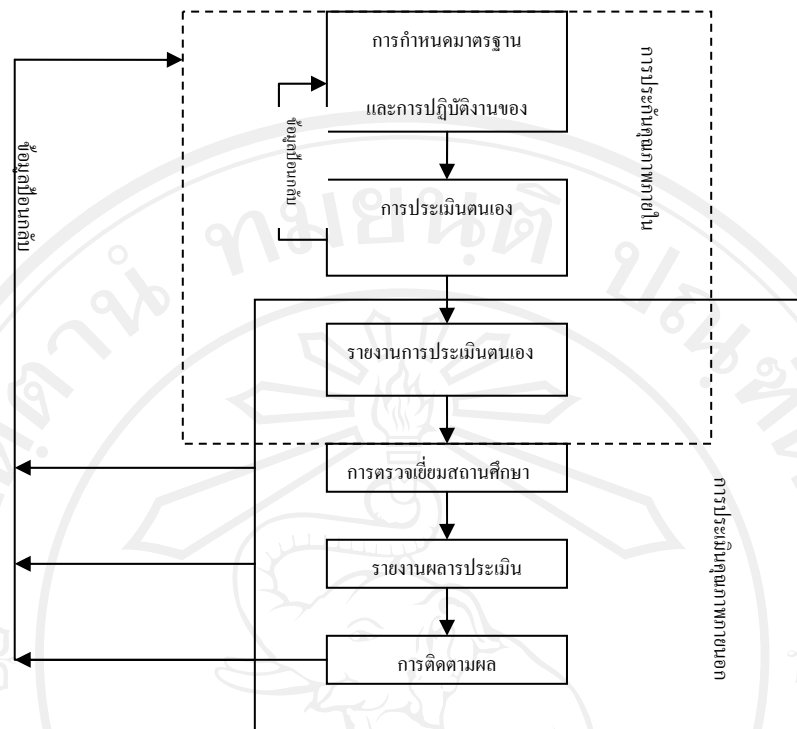
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายหลักการ และแนวการจัดการศึกษาตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดีมีความสามารถ (คนเก่ง) และมีความสุข มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการบริหารจัดการรวมทั้งการทำงานที่เน้นคุณภาพ เป็นการทำงานที่เป็นระบบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยสถานศึกษาจะต้องมีการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐาน แล้วรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบทุกปี และได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อชี้จุดเด่น จุดควรพัฒนาให้สถานศึกษาได้พัฒนาคุณภาพต่อไป (สำนักงานรับรองมาตรฐานและ

ประเมินคุณภาพการศึกษา.หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553), 2549:19)

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 หมวด 6 มาตรา 48 ระบุให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน โดยสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในที่เหมาะสม มีระบบครบวงจร (PDCA) และเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษาที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำรายงานประเมินตนเองที่เป็นรายงานประจำปีเพื่อเสนอหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชนเป็นประจำทุกปี การศึกษา การประเมินคุณภาพภายนอกซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีแนวคิดบนพื้นฐานของการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดโดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย รวมทั้งผลักดันให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพดียิ่งขึ้นตามความต้องการของผู้เรียนและผู้รับบริการ ซึ่งหลากหลายตามวัตถุประสงค์และบริบทของสถานศึกษานั้นๆ โดยใช้การรายงานตามความเป็นจริงให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับทราบ กรอบการประเมินคุณภาพภายนอกจะดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษา ที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้เป็นมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก โดยมาตรฐานที่ใช้ในการประเมินภายนอกรอบแรกมี 14 มาตรฐาน ได้รับอนุมัติในหลักการจากคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2543 ซึ่งเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ที่เกิดกับผู้เรียน มาตรฐานเกี่ยวกับการสอนของครู และมาตรฐานเกี่ยวกับการบริหารของผู้บริหาร มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในรอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553) ยังคงมีจำนวน 14 มาตรฐานตามที่ใช้ในรอบแรก นอกจากนั้น สมศ. ได้มีการปรับลำดับของมาตรฐานใหม่ให้มีความต่อเนื่องของลำดับที่ ทั้งนี้ เพื่อให้่ายต่อการปฏิบัติ แต่สาระของมาตรฐานได้รับการพัฒนาให้ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 27 มาตรฐาน(ได้รับอนุมัติในหลักการจากคณะรัฐมนตรี ใน

การประชุมเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2543) และมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย จำนวน 18 มาตรฐาน ที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้ใช้ ณ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2548 ซึ่งเป็นการกำหนดมาตรฐานภายใต้มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 3 มาตรฐาน ที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ใช้เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2547 การประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก เชื่อมโยงกันด้วยมาตรฐานการศึกษา โดยสถานศึกษาจะใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีจำนวน 18 มาตรฐาน เป็นเป้าหมายหลักในการจัดการศึกษา มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 18 มาตรฐานนี้ ถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำ สถานศึกษาอาจเพิ่มจำนวนมาตรฐานมากกว่านี้ให้สอดคล้องกับที่เขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษา กำหนดตามความเหมาะสมของบริบท หรือเอกลักษณ์ของเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษาก็ได้ ดังนั้น การประเมินคุณภาพภายนอกในรอบที่สอง การประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอกจะมีความสอดคล้องกันมากขึ้น การประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพ ให้บรรลุมาตรฐานของสถานศึกษา การติดตามตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินผลเทียบกับ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งข้อมูลที่ได้จากการรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา จะต้องส่งให้ต้นสังกัดและสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) เพื่อให้คณะผู้ประเมินภายนอกได้ศึกษาอย่างละเอียดก่อนตรวจเยี่ยมสถานศึกษา การประเมินคุณภาพภายนอก เป็นงานที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายใน และเป็น การตรวจสอบผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงาน แก่สถานศึกษา และทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง การประเมินคุณภาพภายนอกจึงมีความสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายใน

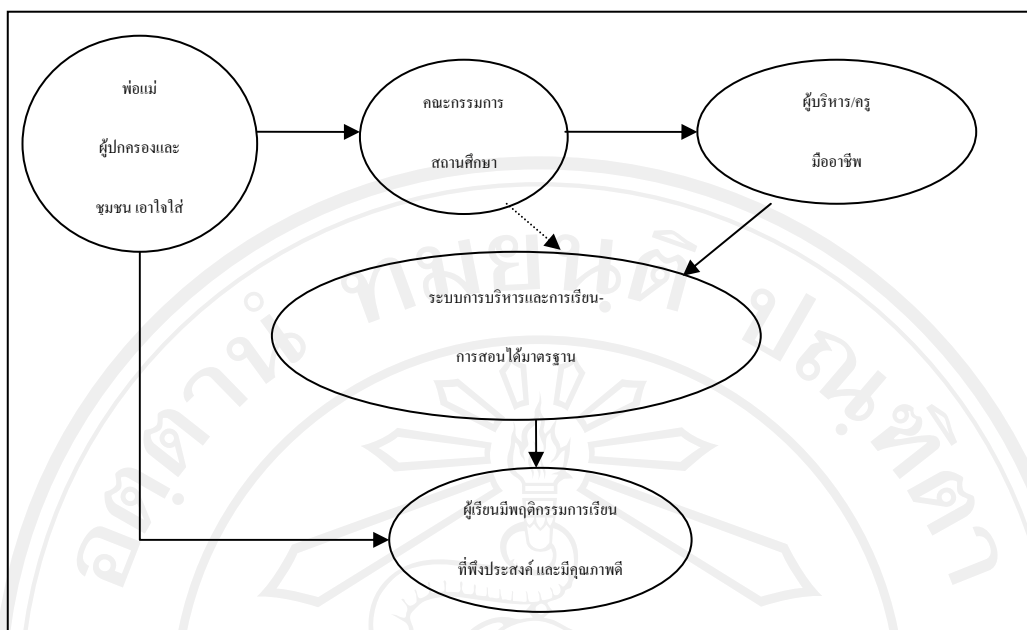

ภาพที่ 2.3 ภาพความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก
ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549 : 21

จากภาพจะเห็นว่า เมื่อสถานศึกษามีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน และจัดทำรายงานการประเมินตนเองเป็นประจำทุกปี (Self-Assessment Report หรือเรียกย่อๆ ว่า SAR) รายงานดังกล่าวจะเสนอต่อ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) เพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาจะช่วยให้คณะผู้ประเมินภายนอกสามารถวางแผนในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และประเมินคุณภาพของสถานศึกษาได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว รายงานการประเมินตนเองจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งของการประเมินคุณภาพภายนอก การประเมินตนเอง มิได้มีความหมายเฉพาะการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นผลจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังหมายถึงกระบวนการดำเนินการบริหารจัดการทุกด้านตามสภาพที่เป็นอยู่จริงของสถานศึกษา การ

ประเมินภายนอกจึงเน้นการประเมินตามสภาพที่เป็นจริงของข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นสภาพการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการบริการต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้เกณฑ์การประเมินตนเองจะครอบคลุมการบริหารงานของสถานศึกษาทุกด้าน แต่เนื่องจากการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการประเมิน โดยมีความต่อเนื่องมาจากการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา จึงเป็นงานที่ยืนยันผลของการประเมินภายในที่ทำโดยสถานศึกษาเองว่า การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553), 2549:19)

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เชื่อว่าคุณภาพของการศึกษา คือ คุณภาพของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และมีคุณภาพดี คุณภาพของผู้เรียนดังกล่าวขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ระบบการบริหารที่ได้มาตรฐาน และระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ อีกทั้งเชื่อว่า ความเอาใจใส่ของพ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนน่าจะส่งผลโดยอ้อมต่อระบบการบริหาร และระบบการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐาน และส่งผลโดยตรงต่อการได้มาซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาที่เชี่ยวชาญ คณะกรรมการสถานศึกษาที่เชี่ยวชาญน่าจะส่งผลโดยตรงต่อการมีผู้บริหาร และครูมืออาชีพ และน่าจะส่งผลโดยอ้อมต่อมาตรฐานของระบบบริหารและการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งเชื่อว่าผู้บริหาร และครูมืออาชีพจะนำไปสู่ระบบการบริหารและระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานอันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ของการเรียนสูงและมีคุณภาพดี เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุขสนุกกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสรุปคุณภาพของสถานศึกษาดังนี้

ภาพที่ 2.4 ภาพแนวคิดของใช้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.หลักเกณฑ์และวิธีการประเมิน

คุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553), 2549: 22

2.6 แนวคิดในการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ความเชื่อพื้นฐานของการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ความสำเร็จของการดำเนินงาน(achievement) ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับความตระหนัก (awareness) และระดับความพยายาม หรือการปฏิบัติ (attempt) ในเรื่องนั้นๆ ของบุคลากรในการพัฒนาสถานศึกษา หากสถานศึกษาไม่บรรลุผลสำเร็จในการดำเนินงานตามเกณฑ์ที่กำหนด สถานศึกษาควรพิจารณาระดับความพยายามหรือการปฏิบัติ และความพร้อมโดยเฉพาะความตระหนักถึงความสำคัญต่อมาตรฐานนั้นๆ ของบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อนำไปสู่แนวทางการปรับปรุง และพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาจึงต้องเริ่มต้นด้วยการสร้างความตระหนักต่อมาตรฐานต่างๆ เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกฝ่ายทำงานด้วยความเพียรพยายาม เพื่อคุณภาพของผู้เรียน เป็นการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานการศึกษาจึงได้รับการออกแบบขึ้นเพื่อสนองความต้องการ

ข้อมูลและสารสนเทศอย่างครอบคลุมครบถ้วน เพื่อรองรับการกำหนดแนวทางปรับปรุง และพัฒนา สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ในการประเมินคุณภาพภายนอก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา ได้มีการกำหนดขนาดของสถานศึกษา ตามจำนวนนักเรียนดังนี้

1. สถานศึกษาที่มีจำนวนผู้เรียนทั้งหมดไม่เกิน 300 คน จัดให้เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก
2. สถานศึกษาที่มีจำนวนผู้เรียนทั้งหมด ตั้งแต่ 301 – 1,000 คน จัดให้เป็นสถานศึกษา ขนาดกลาง
3. สถานศึกษาที่มีจำนวนผู้เรียนทั้งหมด ตั้งแต่ 1,001 – 2,000 คน จัดให้เป็นสถานศึกษา ขนาดใหญ่
4. สถานศึกษาที่มีจำนวนผู้เรียนทั้งหมด ตั้งแต่ 2,001 คน ขึ้นไป จัดให้เป็นสถานศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษ

(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพ ภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553), 2549: 16)

2.7 รูปแบบกลยณมิตรประเมิน การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งมี วัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อกระตุ้น ให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และมี ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ครอบคลุมทั้งการประเมินสถานภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อสะท้อนจุดเด่น จุดควรพัฒนา เงื่อนไขความสำเร็จของสถานศึกษานั้นๆ พร้อมเสนอแนะแนวทาง ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้กับสถานศึกษา และรายงานผลให้หน่วยงานและสาธารณชน ทราบต่อไป ดังนั้น สมศ. จึงได้กำหนดรูปแบบกลยณมิตรประเมิน หรือ Amicable Assessment Model : AAM (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2546) เพื่อให้การประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการประเมินที่มี คุณภาพ ประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม ตามนัยของความเกื้อกูลกันสู่การพัฒนา คุณภาพการศึกษาซึ่งมีขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนา เป็นการสร้างเจตคติที่ดีและพร้อมรับการประเมินคุณภาพ ภายนอกตามกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาให้พร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก

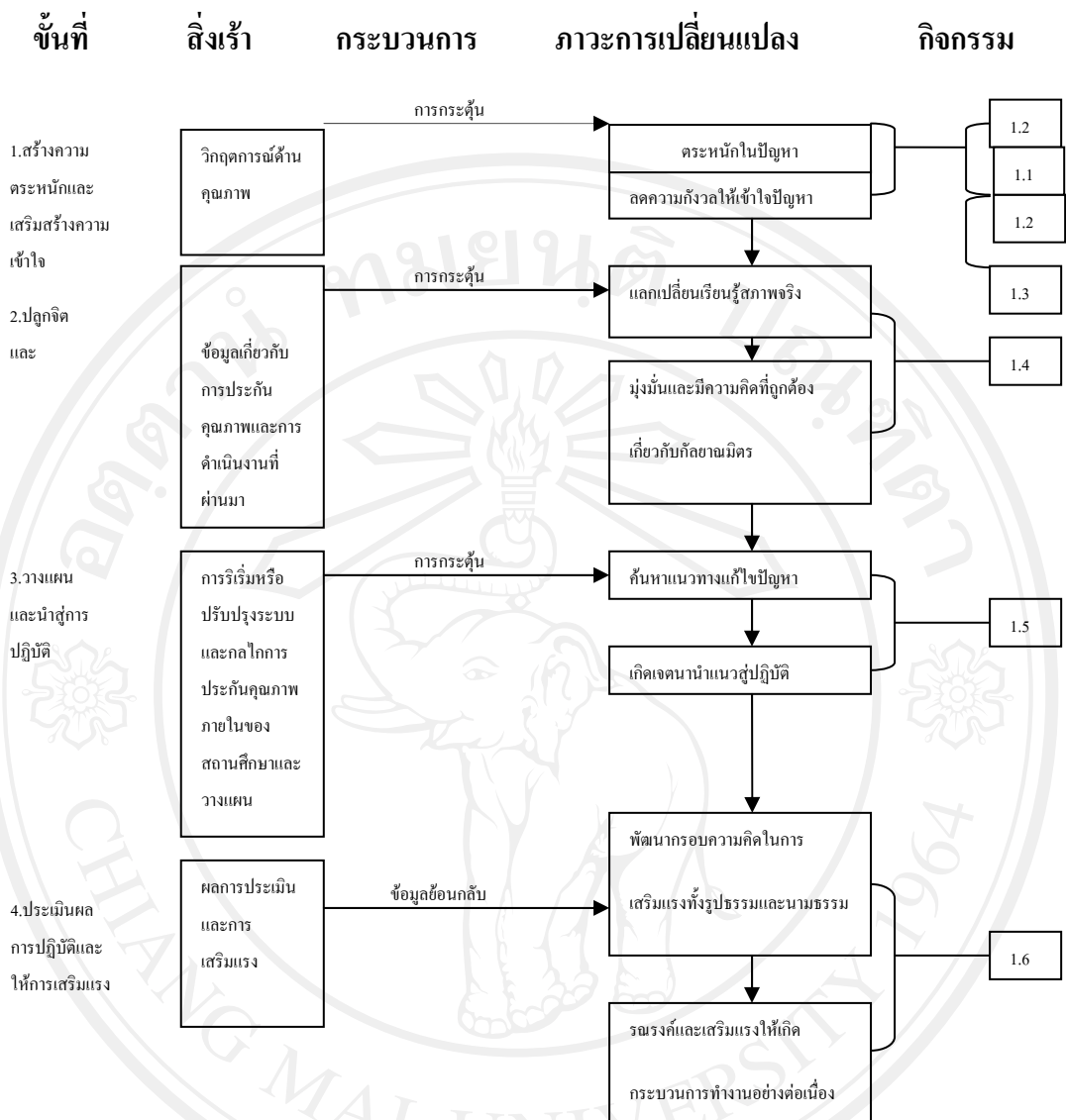
กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาให้พร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของรูปแบบกัลยาณมิตรประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. กล่าวคือเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นของการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังระบุไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47

สถานศึกษาที่พร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกต้องเป็นสถานศึกษาที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีความตระหนักในการประกันคุณภาพและมีเจตคติ ตลอดจนความคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอก
2. มีความเชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และการประเมินคุณภาพภายนอกโดยการประเมินคุณภาพภายนอก
3. มีระบบและกลไกการประกันคุณภาพภายในที่เป็นเอกลักษณ์และเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนโดยการสนับสนุนของต้นสังกัด เพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา อีกทั้งสถานศึกษาได้ดำเนินการเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพภายในมาพอสมควรแล้ว
4. มีการจัดทำรายงานการประเมินตนเองในรูปแบบของรายงานประจำปี เพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอก
5. ปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อีกทั้งจัดส่งให้ต้นสังกัดและเผยแพร่ให้สาธารณชนได้ทราบ

สมศ. มีหน้าที่ในการสร้างความตระหนัก และเตรียมความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพให้สถานศึกษา อีกทั้งการปลูกจิตและกระตุ้นความคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอก ตลอดจนการเสริมความรู้ความสามารถให้พร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก ดังนั้น สมศ. จึงได้กำหนดกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาเจตคติต่อการประเมินคุณภาพภายนอก ดังรูปที่ 2.5 มีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นสร้างความตระหนักและเสริมสร้างความเข้าใจ โดยใช้วิกฤตการณ์ด้านคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดความตระหนักและมีความเข้าใจปัญหาและแนวทางปฏิบัติร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของชาติ
2. ขั้นปลูกจิตและกระตุ้นความคิด เป็นการป้อนข้อมูลและสร้างการรวมตัวของความคิดแก้ปัญหา โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการซึมซับและการรวมตัวของความคิดในการแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา เกิดความมุ่งมั่น และมีความคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอกตามรูปแบบกัลยาณมิตรประเมินของ สมศ.
3. ขั้นวางแผนและนำสู่การปฏิบัติ โดยให้แนวทางริเริ่มแก้ปัญหาและการวางแผนโครงการเป็นตัวกระตุ้นเร้าการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองในรูปของพฤติกรรมการริเริ่ม หรือการปรับปรุงระบบและกลไกการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อสอดคล้องกับรูปแบบกัลยาณมิตรประเมิน
4. ขั้นประเมินผลการปฏิบัติและการให้การเสริมแรง โดยใช้การประเมินผลงานด้านการให้ข้อมูลป้อนกลับเป็นตัวกระตุ้นเร้าในทางเสริมแรง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการส่งเสริมและพัฒนาให้มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอก มีระบบและกลไกประกันคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษาที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันและดำเนินการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษา

ภาพที่ 2.5 รูปภาพแสดงกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาเจตคติต่อการประเมินคุณภาพภายนอก

ที่มา: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549: 25

การดำเนินการจัดกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่

1.1 โครงการ สมศ.ร่วมรวมพลังเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาไทย

1.2 โครงการวิทยากรเครือข่ายเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 โครงการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการประกันคุณภาพภายในให้พร้อมรับ

การประเมินคุณภาพภายนอก

1.4 โครงการพัฒนาสื่อเพื่อกระตุ้นความคิด ปลุกจิตสำนึกให้มุ่งมั่นพัฒนาการประกันคุณภาพภายในให้พร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก

1.5 โครงการสนับสนุนแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

1.6 โครงการสถานศึกษาดีเด่นด้านงานประกันคุณภาพการศึกษา

ขั้นที่ 2 สร้างศรัทธาต่อหมอโรงเรียน เป็นการสร้างศรัทธาและมีความไว้วางใจต่อผู้ประเมินภายนอกหรือหมอโรงเรียนและมีความเป็นมิตรต่อกัน โดยการคัดเลือกและพัฒนาผู้ประเมินภายนอกให้เป็นผู้ประเมินภายนอกหรือหมอโรงเรียนที่มีคุณลักษณะกัลยาณมิตรธรรม 7 (ประยุทธ์ ปยุตโต: พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ,2530 : 1-5)

- น่ารัก เป็นที่สบายใจ และสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าปรึกษาได้ถาม
- นำเคารพ ประพฤติตนสมควรแก่ฐานะ ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่ง และรู้สึกปลอดภัย
- นำยกย่อง มีความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง เป็นผู้ฝึกอบรม และปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ
- รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไหร่ควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี
- อดทนต่อถ้อยคำ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม คำเสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ อดทนฟังได้ ไม่เบื่อ ไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียว
- สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจได้
- ไม่แนะนำเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย

ขั้นที่ 3 เพียรประเมินอย่างกัลยาณมิตร เป็นการประเมินสภาพจริงเพื่อพัฒนาสู่มาตรฐาน โดยการบูรณาการ รูปแบบการประเมินตนเอง(Self Assessment) การประเมินสภาพจริง (Realistic Assessment) การประเมินเพื่อเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) การประเมินเทียบมาตรฐาน (Conformity Assessment) และการประเมินเชิงคุณภาพ ดังรูปภาพดังนี้

ลิขสิทธิ์ © 2561 โดย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
All rights reserved

ภาพที่ 2.6 ภาพแสดงการบูรณาการรูปแบบการประเมินสำหรับการประเมิน

ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ, 2549: 26

ขั้นที่ 4 ขีดและเสริมแรงพัฒนา เป็นการช่วยเหลืออย่างจริงจัง และให้แรงเสริม โดยการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างตรงไปตรงมา ชื่นชมความสำเร็จของสถานศึกษา ชี้จุดพัฒนา และให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากต้นสังกัด และทุกภาคีที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาและระบบการศึกษาของประเทศ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553), 2549: 23)

2.8 จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก ผู้ประเมินภายนอกและหน่วยประเมินต้องรักษา จรรยาบรรณในฐานะผู้ประเมินภายนอกดังต่อไปนี้

1. ทำการประเมินคุณภาพภายนอกด้วยตนเอง
2. มีความเที่ยงตรง เป็นกลาง โปร่งใส มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริงอย่างชัดเจน มีเหตุผล มีหลักฐานสนับสนุน และมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ยอมให้

อิทธิพลใดเป็นเบาะแสผลการประเมินให้ผิดไปจากความเป็นจริง และต้องไม่รายงานเท็จหรือรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้ง

3. ต้องไม่ประพฤติให้เสื่อมเสียแก่ชื่อเสียงของตนหรือแก่ชื่อเสียงของสำนักงาน
4. รักษาความลับของข้อสารสนเทศส่วนบุคคลและสถานศึกษาที่ได้รับระหว่างการตรวจเยี่ยมและการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างเคร่งครัด
5. ไม่รับและไม่เรียกร้องในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา เช่น ไม่รับอามิสสินจ้าง รางวัล ของขวัญ ของกำนัล การต้อนรับ การรับรอง เป็นต้น
6. ไม่แสวงหาผลประโยชน์ให้ตัวเองหรือผู้อื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม โดยใช้ข้อมูลใด ๆ ซึ่งสำนักงานยังไม่ได้เปิดเผยต่อสาธารณะ และไม่ดำเนินการใดๆ ในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ผู้ประเมินหรือหน่วยประเมิน
7. ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ตามมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกที่สำนักงานกำหนด
8. ผู้ประเมินภายนอกต้องไม่นำบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายนอกเข้าไปในสถานศึกษาที่ทำการประเมิน
9. ผู้ประเมินต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับสถานศึกษาที่ประเมิน เช่น ไม่เป็นที่ปรึกษาหรือวิทยากรให้กับสถานศึกษา เป็นต้น

ในการประเมินคุณภาพภายนอก ผู้ประเมินภายนอกจะต้องปฏิบัติงานอย่างมีอาชีพโดยยึดถือบทบาทในลักษณะ “เพื่อนร่วมวิชาชีพ” และเป็น “กัลยาณมิตร” กับสถานศึกษาและชุมชนที่ต่างฝ่ายต่างเรียนรู้จากกันและกัน หน้าที่สำคัญของคณะผู้ประเมินภายนอก มีดังนี้

1. ตรวจเยี่ยมสถานศึกษา สร้างความเข้าใจและเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพให้กับบุคลากรของสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมข้อมูล และตรวจสอบหลักฐานข้อมูลเพื่อยืนยันสภาพความเป็นจริงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามที่สถานศึกษาได้รายงานไว้ในรายงานการประเมินตนเอง และตามหลักฐานที่สะท้อนสภาพความเป็นจริงที่ไม่ได้อยู่ในรายงานการประเมินตนเอง

3. ตรวจสอบกระบวนการและวิธีการที่สถานศึกษาใช้ในการพัฒนาเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งหลักฐานที่ระบุในรายงานการประเมินตนเองว่ามีความเหมาะสม ครบคลุม และน่าเชื่อถือเพียงใด

4. ตรวจสอบผลการพัฒนาเทียบกับเป้าหมาย/แผนพัฒนาของสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาที่ สมศ. กำหนดเพื่อการประเมินภายนอก รวมทั้งตรวจสอบเป้าหมาย/แผนพัฒนาที่สถานศึกษาดำเนินการต่อไป เพื่อความสอดคล้องกับผลการประเมิน

5. ประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูล และประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประเมินภายนอก พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะแก่สถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่สอง(พ.ศ.2549-2553), 2549: 12)

2.9 แนวทางการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553) ในการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สอง สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดแนวทางการประเมินดังนี้

1. กำหนดให้ใช้มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในรอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553) จำนวน 14 มาตรฐาน ซึ่งสาระของมาตรฐานได้รับการพัฒนาให้ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 27 มาตรฐาน และมีการปรับลำดับของมาตรฐานใหม่ให้มีความต่อเนื่องของลำดับที่ และมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย จำนวน 18 มาตรฐาน ที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้ใช้ ณ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2548 ซึ่งเป็นการกำหนดมาตรฐานภายใต้มาตรฐานการศึกษาชาติ จำนวน 3 มาตรฐาน ที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ใช้เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2547

2. มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในรอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553) จำแนกเป็น 2 ส่วน คือ มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก

สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับการประเมินการจัดการศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 14 มาตรฐาน 60 ตัวบ่งชี้ และสำหรับการประเมินการจัดการศึกษาปฐมวัย จำนวน 14 มาตรฐาน 50 ตัวบ่งชี้

3. วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาในรอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553) พิจารณาจากผลการประเมิน 2 แบบ คือ ผลการประเมินแบบอิงเกณฑ์ ตามเกณฑ์การพิจารณา และตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐานตามที่ สมศ. กำหนด และผลการประเมินแบบอิงสถานศึกษา ซึ่งพิจารณาจากพัฒนาการของผลการประเมินในรอบที่สองเทียบกับผลการประเมินรอบแรก และความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมาย/มาตรฐานตามแผนของสถานศึกษา

4. การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในรอบที่สอง(พ.ศ. 2549-2553) จะเป็นการประเมินเพื่อการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. ทั้งรายมาตรฐานและในภาพรวมของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

5. การบริการการประเมิน โดยการจัดจ้างหน่วยประเมินที่มีผลการพิจารณาสูงสุดในการเสนอโครงการในการประเมินกลุ่มสถานศึกษาที่ สมศ. ประกาศไว้ หน่วยประเมินต้องรับผิดชอบดำเนินการประเมิน และจัดทำรายงานการประเมินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ สมศ.กำหนด ซึ่งจะระบุไว้ในการทำสัญญาแต่ละครั้ง

6. สถานศึกษาที่จะได้รับการประเมิน กำหนดไว้ ดังนี้

1. สถานศึกษาที่ประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก เมื่อปี พ.ศ.2544 ถึง 2546 จะรับการประเมินรอบที่สอง ในปี พ.ศ.2549

2. สถานศึกษาที่ประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก เมื่อ ปี พ.ศ.2547 จะรับการประเมินรอบที่สอง ในปี พ.ศ.2550

3. สถานศึกษาที่ประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก เมื่อ ปี พ.ศ. 2548 จะรับการประเมินรอบที่สอง ในปี พ.ศ.2551

4. สถานศึกษาที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกเนื่องจากจัดตั้งหลังวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2552 จะขอรับการประเมินเพื่อการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สมศ. โดยจัดทำหนังสือเพื่อขอรับการประเมิน

7. สมศ. จะแจ้งกำหนดการประเมินให้สถานศึกษาทราบเป็นช่วงระยะเวลาในการประเมิน โดยไม่กำหนดวันที่ประเมินให้สถานศึกษาทราบ ซึ่งจะทำให้การประเมินสะท้อนภาพที่เป็นจริงได้ดียิ่งขึ้น โดยการแจ้งกำหนดแผนการประเมินทาง website ของ สมศ.(www.onesqa.or.th) และจัดทำหนังสือแจ้งสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดอย่างเป็นทางการ เพื่อให้สถานศึกษาส่งรายงานการประเมินตนเองให้ สมศ. ทั้งนี้ ห้ามมิให้หน่วยประเมินที่ได้รับการจัดจ้างให้ประเมินแจ้งให้สถานศึกษาทราบล่วงหน้าถึงกำหนดกำหนดวันเวลาที่จะเข้าประเมิน

8. ในการประเมิน ทีมประเมินต้องเตรียมการโดยการศึกษารายงานการประเมินตนเอง และผลการประเมินรอบแรกของสถานศึกษาและกรอกข้อมูลในบันทึกภาคสนาม เมื่อเข้าประเมินให้ผู้ประเมินใช้วิธีการเชิงคุณภาพในการรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาเอกสารและหลักฐาน การสังเกต การสัมภาษณ์ เพื่อเป็นหลักฐานในการสรุปผลการประเมิน ทั้งการประเมินอิงเกณฑ์และอิงสถานศึกษา ตามวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ สมศ. กำหนดในแต่ละมาตรฐาน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ บุคลากรของสถานศึกษา คือ เจ้าของสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และบุคลากรอื่นของสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ตลอดจนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน/ชาวบ้าน ผู้ประกอบการหรือผู้แทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ อาจมีการใช้แบบสอบถามหรือเครื่องมือ/วิธีการอื่นๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามความจำเป็น ส่วนจำนวนผู้ประเมิน วัน-เวลาที่ใช้ในการประเมินเป็นไปตามที่ สมศ. กำหนด ผู้ประเมินต้องเสนอผลการประเมินด้วยวาจาแก่สถานศึกษาในวันสุดท้ายของการประเมิน เพื่อให้สถานศึกษาได้มีโอกาสรอรับข้อโต้แย้ง หรือยอมรับผลประเมิน ที่สำคัญคือ การนำผลประเมินไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้ทันที

9. ทีมประเมินต้องประมวลผลการประเมินโดยจัดส่งให้สถานศึกษารับรองหรือโต้แย้งผลการประเมินภายใน 15 วัน หลังจากจัดทำรายงานให้สถานศึกษาแล้ว หากสถานศึกษามีข้อโต้แย้งให้หน่วยประเมินพิจารณาปรับแก้ไข หากพิจารณาแล้วไม่แก้ไขให้ชี้แจงเหตุผลให้ สมศ.ทราบด้วย และเนื่องจากความรับผิดชอบในการจัดทำรายงานการประเมินเป็นของหน่วยประเมิน หน่วยประเมินต้องจัดส่งรายงานการประเมินให้ผู้ประเมินอภิมานที่ สมศ. ให้การรับรองเป็นผู้รับรองรายงานก่อน แล้วจึงส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ให้ สมศ. ต่อไป (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ

การศึกษา.หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รอบที่สอง(พ.ศ.2549-2553), 2549: 4)

**2.10 มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของ
สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาปฐมวัย รอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553):** การ
ประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาปฐมวัยรอบที่สอง
(พ.ศ.2549-2553) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้มี
การปรับมาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณา รวมทั้งลำดับมาตรฐานให้แตกต่างจาก
การประเมินในรอบแรก เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยที่กระทรวงศึกษาธิการ
ประกาศใช้เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2548 จำนวน 18 มาตรฐาน ซึ่งมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยที่
กำหนดนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้สถานศึกษาใช้ในการประกันคุณภาพภายในโดยใช้มาตรฐานเป็น
เป้าหมายในการจัดการศึกษามาตรฐานการศึกษาปฐมวัย จำนวน 18 มาตรฐานนี้ถือเป็นมาตรฐานขั้น
ต่ำ สถานศึกษาอาจเพิ่มจำนวนมาตรฐานตามบริบทหรือเอกลักษณ์ของสถานศึกษาและเขตพื้นที่
การศึกษาได้ ในการประเมินคุณภาพภายนอก จะประเมินสถานศึกษาในส่วนของผลลัพธ์ของ
การศึกษาที่จัดขึ้น ในแต่ละสถานศึกษา และจะประเมินกระบวนการที่สำคัญ
คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเท่านั้น
โดยจัดแบ่งการประเมิน เป็น 3 ด้าน คือ การประเมินคุณภาพด้านผู้เรียน จำนวน 7 มาตรฐาน ด้านครู
จำนวน 2 มาตรฐาน และด้านผู้บริหาร จำนวน 5 มาตรฐาน การประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่
สอง (พ.ศ.2549-2553) สมศ. ดำเนินการตามมาตรา 51 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 ซึ่งระบุว่า “ในกรณีที่ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ
สถานศึกษาใดไม่ได้มาตรฐานตามที่กำหนด ให้ สมศ. จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไข
ต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด” สมศ.จึงต้อง
ดำเนินการรับรองคุณภาพมาตรฐาน สมศ. ของสถานศึกษาทั้งรายมาตรฐานและในภาพรวม เพื่อ
สะท้อนคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา นำเสนอจุดเด่น จุดควรพัฒนา โอกาส
อุปสรรค และให้ข้อเสนอแนะสถานศึกษา รวมทั้งช่วยกำหนดทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษา

ภายใต้ข้อมูลบริบทและการดำเนินงานของสถานศึกษา จากความร่วมมือให้ข้อมูลของผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม เพื่อให้การประเมินภายนอกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาปฐมวัย รอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553) มีจำนวน 14 มาตรฐาน 50 ตัวบ่งชี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553), 2549: 33)

2.10.1 อุดมการณ์ และหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย อุดมการณ์ของการจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับแรกเพื่อวางรากฐานชีวิตของเด็กไทยให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา บนพื้นฐานความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยใช้กิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการของสมองอย่างเต็มที่ รวมทั้งเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับที่สูงขึ้น อันจะนำไปสู่ความเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป การศึกษาปฐมวัยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กบนพื้นฐาน การอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละบุคคลภายใต้บริบททางวัฒนธรรม อารยธรรม และวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกัน โดยหลักการของการจัดการศึกษาปฐมวัย มีดังนี้ 1). หลักการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม โดยเริ่มจากการพัฒนาด้านร่างกายให้แข็งแรงสมบูรณ์ กระตุ้นให้สมองได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ พัฒนาด้านจิตใจและอารมณ์ให้เป็นผู้มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองเชื่อมั่นในตนเองว่าแข็งแรงโต สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ พัฒนาด้านสังคมโดยให้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งพัฒนาสติปัญญา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์บนวิถีชีวิตของเด็กตามสภาพครอบครัว บริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย รักสันติ ใฝ่รู้ และสนใจสิ่งแวดล้อม 2). หลักการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ โดยจัดการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก ความเอาใจใส่ และจัดการเรียนรู้ผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นเรียนให้สนุกเล่นให้มีความรู้ และเกิดพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ให้โอกาสเด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากการตั้งคำถามและการค้นพบคำตอบด้วยตนเอง 3). หลักการสร้างเสริมความเป็นไทย โดยการปลูกฝังจิตสำนึก

ความเป็นคนไทย ความเป็นชาติไทยที่มีวัฒนธรรมอันดีงาม เคารพนับถือและกตัญญูทวดที่ต่อบิดา มารดา มีชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นศูนย์รวมจิตใจ ทำให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศไทย ขอมริบและอยู่ร่วมกับความหลากหลายของวิถีชีวิตอื่นๆ

4). หลักความร่วมมือ โดยครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา รวมทั้งสถาบันต่างๆ ในสังคมร่วมมือกันในการอบรม เลี้ยงดู และพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข ตลอดจนพร้อมที่จะเรียนรู้ในการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป 5). หลักแห่งความสอดคล้อง อุดมการณ์และมาตรฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัยต้องสอดคล้องกับสาระบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งอนุสัญญาสิทธิเด็ก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง(พ.ศ.2549-2553), 2549: 33)

2.11 มาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553): ในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบที่สอง (พ.ศ.2549-2553) สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา ดำเนินการตามมาตรา 51 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2543 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 ซึ่งระบุว่า “ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาได้ไม่ได้มาตรฐานตามที่กำหนด ให้ สมศ. จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด” สมศ. ต้องดำเนินการรับรองคุณภาพมาตรฐานของสถานศึกษา ทั้งรายมาตรฐาน และในภาพรวมเพื่อสะท้อนคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา นำเสนอจุดเด่น จุดควรพัฒนา โอกาส อุปสรรค และให้ข้อเสนอแนะสถานศึกษารวมทั้งช่วยกำหนดทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษาภายใต้ข้อมูลบริบทและการดำเนินงานของสถานศึกษา จากความร่วมมือให้ข้อมูลของผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม เพื่อให้การประเมิน

ภายนอกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่สอง(พ.ศ.2549-2553) ที่จัดการศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เรียกว่า มาตรฐานคุณภาพ สมศ. มีจำนวน 14 มาตรฐาน 60 ตัวบ่งชี้

2.11.1 อุดมการณ์ของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน โดยรัฐต้องจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองของโลก เพื่อเป็นรากฐานที่พอเพียงสำหรับการใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รวมทั้งเพื่อการพัฒนาหน้าที่การงานและการพัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนตนและครอบครัว และเพื่อสร้างเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการสร้างสรรค์สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในอนาคต ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยึดหลักที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ดังนี้ 1). หลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม เป็นผู้มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ใฝ่รู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่พอเพียงต่อการพัฒนางานอาชีพและคุณภาพชีวิตส่วนตน สามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทันและชาญฉลาด และมีความเป็นประชาธิปไตย 2). หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทย ให้มีความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นและประเทศชาติ มีความรู้และทักษะพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพสุจริต มีความมุ่งมั่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีลักษณะนิสัยและทัศนคติที่พึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมไทยและสังคมโลก 3). หลักแห่งความเสมอภาค คนไทยทั้งปวงต้องมีสิทธิ์เสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างทั่วถึงเท่าเทียม ควบคู่ไปกับการมีคุณภาพ โดยไม่แบ่งชนชั้นหรือความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม 4). หลักการมีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา ร่วมกับคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ ศักดิ์ศรีและตอบสนองความต้องการท้องถิ่นตามนโยบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ 5). หลักแห่งความสอดคล้อง อุดมการณ์ หลักการ และมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสอดคล้องระหว่างสารบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐบาล สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานการอาชีวศึกษา และมาตรฐานการอุดมศึกษา(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่สอง(พ.ศ.2549-2553), 2549: 61)

2.12 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545: การจัดการศึกษาของประเทศไทยอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยมีมุ่งหมายให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดการศึกษาให้ยึดหลักกว่าเป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ในการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษานั้นให้ยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบายและความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น (มาตรา 6 – 9)

2.12.1 ระบบการศึกษา การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาในระบบ ที่เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน โดยการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 15,16) ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ด เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับหลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุให้ไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 17) การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษา ดังต่อไปนี้ 1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น 2) โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น 3) ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด (มาตรา 18)

2.12.2 การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน : พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ กำหนดให้กระทรวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม และกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬาเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา

และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวง (มาตรา 31) การจัดระเบียบบริหารราชการในกระทรวงให้มีองค์กรหลักที่เป็นคณะบุคคลในรูปสภา หรือในรูปคณะกรรมการจำนวน 4 องค์กร ได้แก่ สภาการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการอาชีวศึกษา และคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความเห็น หรือให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 32) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนามาตรฐานและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มาตรา 34) โดยองค์ประกอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย กรรมการโดยตำแหน่งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรวิชาชีพ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าจำนวนกรรมการประเภทอื่นรวมกัน จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการแต่ละคณะ ให้เป็นไปตามที่มีกฎหมายกำหนด ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความแตกต่างของกิจการในความรับผิดชอบของคณะกรรมการแต่ละคณะด้วย และให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นนิติบุคคลและให้เลขาธิการของแต่ละสำนักงานเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการ (มาตรา 35) การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรม และความเหมาะสมด้านอื่นด้วย เว้นแต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา ในกรณีที่เขตพื้นที่การศึกษาไม่อาจบริหารและจัดการได้ กระทรวงอาจจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานดังต่อไปนี้ เพื่อเสริมการบริหารและการจัดการของเขตพื้นที่การศึกษาก็ได้ 1) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ 2) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดในรูปแบบการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย 3) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ 4) การจัดการศึกษาทางไกล และการจัดการศึกษาที่ให้บริการในหลายเขตพื้นที่การศึกษา ให้

รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของสภาการศึกษา มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา 37) ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน และส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบวิชาชีพบริหารการศึกษา ผู้แทนสมาคมผู้ปกครองและครู และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามกำหนดในกฎกระทรวง ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา 38) ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจนั้น ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง(มาตรา 39) ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาและสถานศึกษาอาชีวศึกษาอาจมีกรรมการเพิ่มขึ้นได้ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนด จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยความในมาตรานี้ไม่ใช่บังคับแก่สถานศึกษาที่เป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และศูนย์การเรียนรู้ตามมาตรา 18(1) และ (3) (มาตรา 40)

ส่วนที่ 2. การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น (มาตรา 41) ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อม ในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 42)

ส่วนที่ 3 การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชน การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับ ติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ (มาตรา 43) ให้สถานศึกษาเอกชนตามมาตรา 18 (2) เป็นนิติบุคคลและมีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 44) ให้สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภทการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด โดยรัฐต้องกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนในด้านการศึกษา การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาของรัฐของเขตพื้นที่การศึกษา หรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน โดยให้รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย (มาตรา 45) รัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษี และ

สิทธิประโยชน์อย่างอื่นที่เป็นประโยชน์ในทางการศึกษาแก่สถานศึกษาเอกชนตามความเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการให้สถานศึกษาเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้

2.12.3 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา : กำหนดให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ (มาตรา 52) ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพ ในกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด การจัดให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการในการออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด แต่ไม่ใช่บังคับแก่บุคลากรทางการศึกษาที่จัดการศึกษาตามอัธยาศัย สถานศึกษาตามมาตรา 18 (3) ผู้บริหารการศึกษาระดับเหนือเขตพื้นที่การศึกษาและวิทยาการพิเศษทางการศึกษา รวมทั้งคณาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาในระดับอุดมศึกษาระดับปริญญา (มาตรา 53) ให้มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู โดยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งของหน่วยงานทางการศึกษาในระดับสถานศึกษาของรัฐและระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นข้าราชการในสังกัดองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 54) ให้มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับอื่น สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอและเหมาะสมกับฐานะทางสังคมและวิชาชีพ ให้มีกองทุนส่งเสริมครู

คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนงานริเริ่มสร้างสรรค์ ผลงานดีเด่น และเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง (มาตรา 55) การผลิตและพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนา มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ และการบริหารงานบุคคลของข้าราชการ หรือพนักงาน ของรัฐในสถานศึกษาระดับปริญญาที่เป็นนิติบุคคล ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้ง สถานศึกษาแต่ละแห่งและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 56) ให้นหน่วยงานทางการศึกษาระดม ทรัพยากรบุคคลในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ความรู้ ความ ชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่อง เชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา (มาตรา 57)

2.12.4 งบประมาณการจัดการศึกษา : จากหลักการจัดการศึกษาเป็นการจัดการศึกษาตลอด ชีวิต เป็นสิ่งที่บอกได้ว่าการใช้ทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาจะต้องมีการระดมทรัพยากร เพื่อที่จะ จัดการศึกษาตลอดชีวิตให้กับประชาชน โดยให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและ ต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา ดังนี้ 1) ในรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อ การศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสมทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมาย กำหนด 2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กร เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อ การศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาบริจาคทรัพย์สินอื่นให้แก่สถานศึกษา และ มีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น (มาตรา 58) โดย รัฐจะต้องจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ ยั่งยืนของประเทศโดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา ดังนี้ 1) จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็น ค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดย รัฐและเอกชนให้เท่าเทียมกัน 2) จัดสรรทุนการศึกษาในรูปแบบของกองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียนที่มา จากครอบครัวที่มีรายได้น้อย ตามความเหมาะสมและความจำเป็น 3) จัดสรรงบประมาณและ

ทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ และโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานพิเศษ โดยการศึกษาสำหรับคนพิการให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น พร้อมคำนึงถึงความเสมอภาค ในโอกาสทางการศึกษาและความเป็นธรรม โดยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง 4) จัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการ และงบประมาณให้สถานศึกษาของรัฐตามนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และภารกิจของสถานศึกษา โดยให้มีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา โดยให้คำนึงถึงคุณภาพ และความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา 5) จัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้สถานศึกษาอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล และเป็นสถานศึกษาในกำกับของรัฐหรือองค์กรมหาชน 6) จัดสรรกองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชนเพื่อให้พึ่งตนเองได้ 7) จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของรัฐและเอกชน (มาตรา 60)

ในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ให้มีระบบการตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการศึกษา แนวการจัดการศึกษาและคุณภาพมาตรฐานการศึกษา โดยหน่วยงานภายในและหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก โดยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบ ติดตามและการประเมิน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 62) หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่จัดการศึกษา ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจะต้องจัดตั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาเป็นปีงบประมาณ และจัดทำแผนงบประมาณล่วงหน้าระยะปานกลาง และการบริหารงบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการจะต้องเป็นการบริหารภายใต้ระบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่(New public management) เป็นระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic Performance Based Budgeting: SPBB)

Frank P. Sherwood ได้ให้ทัศนะว่างบประมาณ (Budgeting) หมายถึงแผนที่แสดงออกมาในรูปของตัวเงิน และโครงการดำเนินงานทั้งหมดในระยะเวลาหนึ่ง รวมไปถึงการกะปริมาณ บริการ กิจกรรม โครงการและค่าใช้จ่าย ตลอดจนการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในการสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย ส่วน Augusts B. Turnbull ได้ให้ความหมายว่า งบประมาณเป็นแผนทางการเงินขององค์กรที่กำหนดขึ้นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร (อ้างใน ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2541: 63-64)

ดังนั้นงบประมาณจึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างมากและอย่างกว้างขวาง ซึ่งในแง่ของงบประมาณแผ่นดินแล้วยังมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เพราะถือเป็นพระราชบัญญัติทางการเงิน ในแง่ของภาคเอกชน งบประมาณก็มีความสำคัญไม่น้อย เพราะงบประมาณจะเพิ่มความสำคัญอย่างมากเพื่อให้สอดคล้องตามนโยบาย วัตถุประสงค์ รวมไปถึงการใช้งบประมาณจะต้องสอดคล้องกับการจัดสายงาน (ทวี วงศ์พุทธ, 2540: 30-32) สรุปได้ว่างบประมาณเป็นแบบรายรับรายจ่ายที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการกิจกรรมขององค์กรภาครัฐและเอกชนที่จะนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2.13 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทองอยู่ แก้วไทรสะ และคณะ (2549:145-177) ได้ศึกษาเรื่อง “มาตรฐานและรูปแบบการพัฒนาหน่วยประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรฐานของหน่วยประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของระบบการศึกษาไทย เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานปัจจุบันของหน่วยประเมินภายนอกกับมาตรฐานการปฏิบัติงานที่พัฒนา และเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมหน่วยประเมินภายนอกให้ทำงานได้เต็มศักยภาพ และเสนอรูปแบบและกลไกในการพัฒนาหน่วยประเมินภายนอกที่เหมาะสม การวิจัยใช้วิธีการศึกษาเอกสารของระบบการประเมินคุณภาพภายนอกของ 5 ประเทศ คือ อังกฤษ นิวซีแลนด์ สหประชาชาติ สิงคโปร์ และของประเทศไทย การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรหน่วยงานประเมินภายนอก ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์เป็น

ข้อสรุป พัฒนาเป็นมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ รูปแบบและกลไกของการพัฒนาหน่วยประเมินภายนอก ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. มาตรฐานของหน่วยประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของระบบการศึกษาไทย ประกอบด้วย 7 มาตรฐาน 21 เกณฑ์ และ 35 ตัวบ่งชี้ คุณภาพมาตรฐาน ได้แก่ การกำหนดทิศทางและวิธีปฏิบัติเชิงรุก การนำหน่วยประเมินให้เกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใส่ใจข้อตกลงของ สมศ. และความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียหลัก การบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศและความรู้ของหน่วยประเมินอย่างเป็นระบบและให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้ การพัฒนาผู้ประเมินและบุคลากรเพื่อเพิ่มคุณภาพการทำงาน การบริหารกระบวนการทำงานของหน่วยประเมินอย่างมีประสิทธิภาพและมุ่งประสิทธิผล และคุณภาพของผลลัพธ์จากการประเมิน ส่วนเกณฑ์นั้นเป็นองค์ประกอบของมาตรฐาน สำหรับตัวบ่งชี้คุณภาพ หมายถึงสิ่งที่เป็นตัวแทนซึ่งสามารถแสดงผลการปฏิบัติงานขององค์กรตามมาตรฐาน

2. การศึกษาเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานปัจจุบันของหน่วยประเมินภายนอกกับมาตรฐานการปฏิบัติงานที่พัฒนาขึ้น พบว่าหน่วยประเมินยังไม่มีระบบหรือแนวปฏิบัติในการจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ แต่ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นความจำเป็นที่จะต้องจัดทำ/เริ่มมีแนวปฏิบัติในการนำหน่วยประเมินให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนา/ปฏิบัติตามเงื่อนไขของ สมศ. ครบถ้วนและใส่ใจความคาดหวังของโรงเรียน มีการจัดทำเป็นกระบวนการมาตรฐาน และมีกิจกรรมเชิงป้องกันสำหรับการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานแต่ยังไม่เป็นระบบและยังไม่กระจายไปถึงระดับผู้ปฏิบัติ/มีแนวปฏิบัติ ระบบและกระบวนการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ แต่ผลลัพธ์ยังไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง/มีแนวปฏิบัติ ระบบและกระบวนการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ แต่ผลลัพธ์ยังไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง/มีแนวปฏิบัติ ระบบและกระบวนการสรรหาคัดเลือก กระจายความรับผิดชอบ แต่ยังไม่มีการบันทึกเป็นกระบวนการมาตรฐาน และยังไม่มีการชัดเจนในการพัฒนาผู้ประเมินและบุคลากร/ยังไม่ได้จัดทำกระบวนการบริหารธุรกิจของหน่วยอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร แต่มีแนวปฏิบัติสำหรับกระบวนการประเมินคุณภาพโรงเรียน มีการจัดทำเป็นระบบสมบูรณ์ มีการปฏิบัติเป็นกิจวัตรและผลลัพธ์เป็นไปตามที่กำหนดไว้/คุณภาพของ

รายงานการประเมินยังไม่บรรลุถึงผลลัพธ์ที่ต้องการและไม่มีการติดตามการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ และโรงเรียนหลังการประเมิน

3. รูปแบบการพัฒนาหน่วยประเมินภายนอกที่คณะวิจัยเสนอ เรียกว่า DMIE Model ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ การนำองค์กร(Directing) การบริหารจัดการ (Managing) การนำทิศทางสู่การไปปฏิบัติ (Implementing) และการประเมินผลทางปฏิบัติ(Evaluating) ในแต่ละมาตรฐานทั้ง 7 จะมีกลไกเพื่อเป็นตัวเร่งให้มีการนำไปใช้ในการพัฒนาหน่วยประเมิน และผู้ประเมิน มาตรฐานกลไกเหล่านั้นจะบูรณาการและเชื่อมกับขั้นตอนหลักของการบริหารจัดการโดยมีแกนกลาง คือ การประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หลักการสำคัญสำหรับการนำรูปแบบและกลไกไปปฏิบัติมี 4 ข้อ คือ เน้นการพัฒนาหน่วยประเมิน ผู้ประเมินและบุคลากรสนับสนุน ให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ใช้ความรู้วิชาชีพ บริบทการทำงานและกระบวนการเป็นฐาน ร่วมกันในการปฏิบัติงาน และประการสุดท้ายคือมีภาวะผู้นำร่วม นอกจากข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์การวิจัยแล้ว คณะผู้วิจัยยังอภิปรายผลและเสนอแนะและนำข้อคิดเห็นจากการศึกษาร่วมกับการสนทนากลุ่มมาเป็นข้อเสนอแนะสำหรับ สมศ. และหน่วยประเมินภายนอก

ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน(2547: 1-12) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” วัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ 1. เพื่อสร้างรูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3. เพื่อประเมินรูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4. เพื่อพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับประมวลผลการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามรูปแบบการประเมินที่พัฒนาขึ้น ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านผลการสร้างรูปแบบการประเมินและคู่มือการใช้รูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ผลการสร้าง รูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีลักษณะเป็นแผนภูมิโครงสร้างที่แสดงถึงกระบวนการของกิจกรรมการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพ

ผู้ประเมินภายนอกเป็นสำคัญ โดยประเมินจาก 5 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบย่อย และ 61 ตัวบ่งชี้ จำแนกเป็นองค์ประกอบด้านความรู้ จำนวน 8 ตัวบ่งชี้, องค์ประกอบด้านประสบการณ์ที่เอื้อต่อประสิทธิภาพในการประเมิน จำนวน 7 ตัวบ่งชี้, องค์ประกอบด้านบุคลิกภาพ เจตคติ คุณธรรมและจรรยาบรรณ จำนวน 18 ตัวบ่งชี้, องค์ประกอบด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานประเมิน จำนวน 19 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบด้านคุณภาพของเอกสารรายงานผลการประเมิน สถานศึกษา จำนวน 9 ตัวบ่งชี้ ในการประเมินดังกล่าวใช้แหล่งประเมิน 3 แหล่ง ซึ่งประกอบด้วย ผู้ประเมินอย่างน้อยแหล่งละ 1 คน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ, เพื่อนผู้ประเมินภายนอก(ในทีมประเมินเดียวกัน) และตัวแทนสถานศึกษา โดยแต่ละแหล่งมีความเหมาะสมและค่าน้ำหนักความสำคัญในการประเมินแต่ละองค์ประกอบแตกต่างกัน โดยแบ่งขั้นตอนการประเมินออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการประเมิน, ขั้นตอนดำเนินการประเมิน, ขั้นตอนสรุปผลการประเมิน และขั้นตอนรายงานผลการประเมิน ใช้เครื่องมือในการประเมิน จำนวน 11 ฉบับ ซึ่งมีลักษณะทั้งที่เป็นแบบทดสอบ, แบบสังเกตพฤติกรรม, แบบสอบถาม และแบบประเมินอื่นๆ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานประเมินในภาคสนามของผู้ประเมินภายนอกในสถานการณ์จริงอย่างน้อย 2 วัน ได้แก่ วันแรกและผู้ประเมินภายนอกเข้าสู่สนาม (สถานศึกษา) และวันสุดท้ายซึ่งเป็นวันที่ผู้ประเมินภายนอกนำเสนอผลการประเมินด้วยวาจา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างรอบด้านและใช้เทคนิคอย่างหลากหลาย การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินฯ เป็นการคำนวณหาคะแนนคุณภาพผู้ประเมินภายนอก จากสมการคำนวณในแต่ละตัวบ่งชี้ โดยการคิดสัดส่วนของคะแนนการประเมิน จากค่าน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบ, องค์ประกอบย่อย, ตัวบ่งชี้ และแหล่งประเมิน จากนั้นนำคะแนนการประเมินจากแหล่งต่าง ๆ มาคำนวณตามสมการในแต่ละตัวบ่งชี้ เกณฑ์การประเมินเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำที่ใช้เปรียบเทียบคะแนนการประเมินที่ได้ มีลักษณะเป็นเกณฑ์สัมบูรณ์(Absolute Criteria) โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) เป็นส่วนใหญ่ยกเว้นเกณฑ์การประเมินในองค์ประกอบด้านประสบการณ์ที่เอื้อต่อประสิทธิภาพในการประเมินที่ใช้เกณฑ์เชิงคุณลักษณะ(Qualitative Criteria) โดยเกณฑ์ในการประเมินได้กำหนดทั้งในระดับตัวบ่งชี้, ระดับองค์ประกอบย่อย, ระดับองค์ประกอบหลัก และในภาพรวม การสรุปผลการประเมินจะพิจารณาทั้งในภาพรวม, องค์ประกอบ, องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ ซึ่งนำเสนอทั้งในส่วนที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ

โดยนำเสนอในประเด็นที่เกี่ยวกับจุดเด่น, จุดที่ควรปรับปรุง แก้ไข/แนวทางในการพัฒนา ส่วนการรายงานผลการประเมินจะดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ การรายงานผลการประเมินให้ผู้ประเมินภายนอกได้รับทราบเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในการปรับปรุง พัฒนาตนเองให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น รูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นนี้ได้ผ่านการประเมินก่อนนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงจากผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินที่เป็นวิทยากรเครือข่ายของ สมศ. จำนวน 1 ท่าน และตัวแทนหน่วยประเมิน จำนวน 3 ท่าน ซึ่งพบว่ารูปแบบการประเมินฯ ดังกล่าว มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้

1.2 ผลการสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คู่มือการใช้รูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นสาระที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอกฯ ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น จากผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการประเมินฯ พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ประกอบการประเมินฯ ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการทดลองใช้รูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพิจารณาคุณภาพของรูปแบบการประเมินฯ ด้านความตรง (Validity) โดยใช้เทคนิคกลุ่มรู้ชัด (Known group technique) พบว่า รูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมิน ภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) สามารถจำแนกกลุ่มได้อย่างถูกต้อง ซึ่งพิจารณาได้จากผลการประเมินที่พบว่า กลุ่มผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพสูงมีผลการประเมินคุณภาพโดยรวมสูงกว่ากลุ่มผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบที่ใช้ในการประเมิน พบว่า กลุ่มผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพสูงมีผลการประเมินสูงกว่ากลุ่มผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพต่ำในองค์ประกอบด้านประสพการณ์ที่เอื้อต่อประสิทธิภาพในการประเมิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .05 และ .05 ตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบด้านความรู้ และองค์ประกอบด้านคุณภาพของเอกสารรายงานผลการประเมินสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

3. ผลการประเมินรูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอกสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 57 คน ที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทดลองใช้รูปแบบการประเมิน และมีความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินฯ ที่พัฒนาขึ้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นว่า มีความเป็นประโยชน์, ความเป็นไปได้, ความเหมาะสม และความถูกต้องครอบคลุมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาโดยรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า มีผลการประเมินในระดับมากเช่นกัน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการประเมินฯ ที่พัฒนาขึ้น ระหว่างกลุ่มผู้ประเมินภายนอกที่รับการประเมิน กับกลุ่มผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก (ผู้ทรงคุณวุฒิ, เพื่อนผู้ประเมินภายนอก (ในทีมประเมินเดียวกัน) และตัวแทนสถานศึกษา) พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอกสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวม, รายด้าน และประเด็นย่อย

4. ผลการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับประมวลผลการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยในขั้นตอนนี้ทำให้ได้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก และคู่มือการใช้โปรแกรมฯ ดังกล่าว โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นจะกำหนดให้ผู้ใช้ป้อนข้อมูลการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอกเป็นรายบุคคล ตามรูปแบบการประเมินฯ ที่พัฒนาขึ้น โดยต้องป้อนจากแหล่งข้อมูลให้ครบทั้ง 3 แหล่ง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ, เพื่อนผู้ประเมิน และตัวแทนสถานศึกษา ซึ่งในแต่ละแหล่งสามารถกำหนดจำนวนได้มากกว่า 1 คน โดยโปรแกรมจะทำการหาค่าเฉลี่ยในแต่ละแหล่งก่อนนำไปคำนวณตามสมการ ซึ่งโปรแกรมจะมีการโต้ตอบกับผู้ใช้โปรแกรมอยู่เสมอ เมื่อใส่ข้อมูลครบถ้วนแล้ว โปรแกรมจะทำการคำนวณคะแนนการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอกตามสมการคำนวณในแต่ละตัวบ่งชี้ จากนั้นก็จะดำเนินการปรับค่าคะแนนการประเมินเพื่อเทียบกับเกณฑ์ขั้นต่ำ และประเมินผลว่าผ่านเกณฑ์หรือต่ำกว่าเกณฑ์ โดยโปรแกรมจะให้ข้อมูลการประเมินทั้งในระดับองค์ประกอบ, องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ ผู้ใช้โปรแกรมสามารถบันทึกข้อมูล หรือแก้ไขข้อมูลได้ นอกจากนี้ยังสามารถแสดงผลการประเมิน ทั้งทางหน้าจอและเครื่องพิมพ์ได้ ผู้ใช้โปรแกรมสามารถศึกษาทำความเข้าใจวิธีใช้จากคำอธิบายที่กำหนดไว้ในโปรแกรมด้วยตนเอง (ปุ่มช่วยเหลือ)

และจากการทดลองใช้พบว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสามารถประมวลผลการประเมินได้ถูกต้องตาม
 สาระของรูปแบบการประเมินฯ ที่พัฒนาขึ้น ผลการประเมินโปรแกรมฯ และคู่มือการใช้โปรแกรมฯ
 จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จำนวน 4 ท่าน พบว่า โปรแกรมฯ และคู่มือ
 การใช้โปรแกรมฯ มีผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามรายการ
 ประเมิน พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดทุกรายการ ข้อเสนอแนะคือ 1. ผู้นำ
 รูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ควรศึกษา
 รายละเอียดของรูปแบบฯ จากคู่มือการใช้รูปแบบการประเมินฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจโดยละเอียด
 ในทุกประเด็นเนื้อหา ก่อนนำไปใช้ในสถานการณ์จริง 2. ผู้นำรูปแบบการประเมินฯ ไปใช้ ต้องทำ
 ความเข้าใจกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เกี่ยวกับเป้าหมาย/วัตถุประสงค์
 ของการประเมิน บทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ตลอดจนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3. ในการ
 ดำเนินงานประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระยะแรก
 ควรดำเนินการประเมินใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านประสบการณ์ที่เอื้อต่อ
 ประสิทธิภาพในการประเมิน, บุคลิกภาพ เจตคติ คุณธรรมและจรรยาบรรณ และประสิทธิภาพใน
 การปฏิบัติงานประเมิน 4. ในบางกรณีผู้นำรูปแบบการประเมินฯ ไปใช้สามารถประยุกต์ใช้ประเมิน
 คุณภาพ ผู้ประเมินภายนอกเพียงบางองค์ประกอบ โดยเลือกเฉพาะองค์ประกอบที่ต้องการทราบผล
 การประเมิน หรือองค์ประกอบที่คาดว่าผู้ประเมินภายนอกคนนั้นๆ มีปัญหาได้ 5. ผู้ประเมินภายนอกที่
 รับการประเมินควรนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาตนเองโดยศึกษารายละเอียดของผลการ
 ประเมิน โดยเฉพาะองค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้ ที่ต่ำกว่าเกณฑ์ หรือมีผลการประเมินในระดับต่ำมาทำ
 การวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางแก้ไข เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น
 6. หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับผู้ประเมินภายนอก ควรมีการนำรูปแบบการประเมินฯ ดังกล่าวไป
 ใช้เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับคุณภาพของผู้ประเมินภายนอกในสังกัด และนำผลการประเมิน
 มาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ แนวทางในการพัฒนา/ฝึกอบรม เพื่อเติมเต็มศักยภาพของ
 ผู้ประเมินภายนอกสู่ความเป็นมืออาชีพมากยิ่งขึ้น

ทิพย์สุดา ศิลปะ (2551: 90-103) ได้ศึกษาเรื่อง “ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการประกัน
 คุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1. เพื่อให้

ทราบประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่จะสนับสนุนให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ผลการศึกษาพบว่า ระดับประสิทธิภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จุดแข็งคือ มหาวิทยาลัยฯ กำหนดนโยบาย การประกันคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับปรัชญา ปณิธานและวัตถุประสงค์ จุดอ่อนคือ มหาวิทยาลัยฯ มีงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ ระดับประสิทธิผลการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จุดแข็งคือ มหาวิทยาลัยฯ สรุปและจัดทำรายงาน ผลการดำเนินการ ตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษา จุดอ่อนคือ มหาวิทยาลัยฯ มิได้นำผลการประเมินมาตรฐานองค์ประกอบที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ไปปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยหลักที่จะผลักดันงานประกันคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามที่มหาวิทยาลัยฯ มุ่งหวัง รองลงมาเป็นปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจของบุคลากร และปัจจัยด้านนโยบาย วิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์

วรภรณ์ บุญเจียม (2546: 1-5) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้ผลการประเมินภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) สถานศึกษาใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงแนวคิดอย่างครบถ้วน ใช้ผลการประเมินภายนอก ในเชิงแนวคิดเพียงบางส่วน และไม่ใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงแนวคิด คิดเป็นร้อยละ 70.75, 23.81 และ 5.44 ตามลำดับ สถานศึกษาใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงตรวจสอบยืนยันอย่างครบถ้วน ใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงตรวจสอบยืนยันเพียงบางส่วน และไม่ใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงตรวจสอบยืนยัน คิดเป็นร้อยละ 73.47, 19.73 และ 6.80 ตามลำดับ สถานศึกษาใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงสัญลักษณ์อย่างครบถ้วน ใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงสัญลักษณ์เพียงบางส่วน และไม่ใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงสัญลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 71.43, 22.45 และ 6.12 ตามลำดับ และสถานศึกษาใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงปฏิบัติเพียงบางส่วน ใช้ผลการ

ประเมินภายนอกในเชิงปฏิบัติอย่างครบถ้วน และไม่ใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงปฏิบัติ คิดเป็น ร้อยละ 54.42, 35.37 และ 10.20 ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินภายนอก เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 4 รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 คือ สถานศึกษาที่มีผลการประเมินภายนอกในระดับ ควรปรับปรุง และทัศนคติต่อการประเมินภายนอกของผู้บริหารสถานศึกษา ตามลำดับ นอกจากนี้สถานศึกษาที่มีผลการประเมินภายนอกในระดับพอใช้ มีอิทธิพลต่อการใช้ผลการประเมินภายนอกอย่างครบถ้วนในเชิงแนวคิด ในเชิงตรวจสอบยืนยัน และในเชิงสัญลักษณ์เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น และทักษะการสื่อสารของผู้ประเมินภายนอก มีอิทธิพลต่อการใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงปฏิบัติอย่างครบถ้วนเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น โมเดลการถดถอย โลจิสติกพหุภาค การใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงตรวจสอบยืนยัน การใช้ ผลการประเมินภายนอกในเชิงสัญลักษณ์ การใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงแนวคิด และการใช้ ผลการประเมินภายนอกในเชิงปฏิบัติ สามารถจำแนกกลุ่มสถานศึกษาที่ใช้ผลการประเมินภายนอกได้ อย่างถูกต้อง ร้อยละ 80.27, 79.59, 75.51 และ 72.79 ตามลำดับ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไป ใช้ประโยชน์ จากข้อค้นพบของการวิจัย บุคลากร สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำ ผลการวิจัยไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในลักษณะดังนี้ 1. จากสภาพการใช้ผลการ ประเมินภายนอก พบว่า สถานศึกษาใช้ผลการประเมินภายนอกในเชิงปฏิบัติน้อยกว่า ในเชิงแนวคิด ในเชิงตรวจสอบยืนยัน และในเชิงสัญลักษณ์ แต่เพื่อให้การใช้ผลการประเมินภายนอกเพื่อพัฒนา คุณภาพของสถานศึกษาประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม สถานศึกษาจึงควรได้นำผลการ ประเมินภายนอกไปใช้ในเชิงปฏิบัติให้มากขึ้น เช่น การจัดทำโครงการ การจัดอบรม ตลอดจน การศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพด้านผู้เรียน ด้านครูผู้สอน และด้านผู้บริหารสถานศึกษา โดย หน่วยงานต้นสังกัดควรให้การส่งเสริมทั้งทางด้านวิชาการ และด้านงบประมาณ ในการสนับสนุนให้ สถานศึกษาได้จัดกิจกรรมดังกล่าว 2. จากข้อค้นพบของการวิจัย พบว่า ทัศนคติของผู้บริหาร สถานศึกษาส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีทัศนคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอกให้มากขึ้น โดยการจัดอบรมเพื่อทำความเข้าใจใน หลักการและเป้าหมายของการประเมินคุณภาพภายนอก พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนทัศนะเกี่ยวกับการ

ประเมินคุณภาพภายนอกระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งพัฒนากระบวนการการประเมินคุณภาพภายนอกให้มีคุณภาพและเป็นมาตรฐาน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับแก่ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง 3. จากข้อค้นพบของการวิจัยพบว่า ระดับผลการประเมินคุณภาพภายนอก และทักษะการสื่อสารของผู้ประเมินภายนอก ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา โดยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สถานศึกษาที่ใช้ผลการประเมินภายนอกส่วนใหญ่จะเป็นสถานศึกษาที่มีผลการประเมินภายนอกในระดับควรปรับปรุง และในระดับพอใช้ในขณะที่สถานศึกษาที่มีผลการประเมินภายนอกในระดับควรปรับปรุง และในระดับพอใช้ในขณะที่สถานศึกษาที่ได้รับผลการประเมินภายนอกในระดับคือน้อยที่ใช้ผลการประเมินภายนอกชี้ให้เห็นว่าสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อผลการประเมินภายนอกเป็นอย่างมาก และจากการสำรวจความคิดเห็นของสถานศึกษาพบว่า สถานศึกษาบางแห่งเห็นว่าผลการประเมินภายนอกยังไม่ถูกต้องตรงตามสภาพจริงของสถานศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการประเมินภายนอก และผู้ประเมินภายนอกที่ยังไม่เป็นมาตรฐาน ทั้งในเรื่องความรู้ ความสามารถและจรรยาบรรณของนักประเมิน นอกจากนี้ พบว่าสถานศึกษาเห็นว่า ผู้ประเมินภายนอกบางท่านไม่สามารถตอบข้อซักถามและให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาได้เท่าที่ควร และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สถานศึกษาที่เห็นว่าผู้ประเมินภายนอกมีทักษะการสื่อสารที่ดี จะมีโอกาสใช้ผลการประเมินภายนอก ในเชิงปฏิบัติการมากขึ้น ดังนั้นสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงและพัฒนากระบวนการการประเมินคุณภาพภายนอก โดยเฉพาะในส่วนของ ผู้ประเมินภายนอกควรพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นผู้ประเมินที่มีจรรยาบรรณ มีความเชี่ยวชาญในการประเมินและเป็นผู้ที่มีความรู้และความสามารถในการตอบข้อซักถาม และให้ข้อเสนอแนะในการจัดการและบริหารด้านการศึกษาเป็นอย่างดี เพื่อให้ผู้ประเมินภายนอกมีคุณภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกมีความถูกต้อง และตรงตามสภาพจริงมากยิ่งขึ้น

สุธาสนี ภูลกิจตานนท์. (2551:85-96) ได้ศึกษาเรื่อง “ประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้น

พื้นฐานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษา
 ขึ้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง และ 3) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดการศึกษา
 ขึ้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้¹⁾ ประสิทธิผลการจัด
 การศึกษาขึ้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง อยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนได้รับการ
 สนับสนุนช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมที่
 เหมาะสมต่อการจัดการศึกษา และการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนมีการจัดห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ
 ห้องสมุด และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและอยู่ในสภาพการใช้งานที่ดี ครูมีคุณธรรมและ
 ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนผู้ปกครอง และชุมชน มุ่งมั่น
 อุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี อุทิศเวลาให้กับการ
 ทำงาน มีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขึ้นพื้นฐานมีความเหมาะสมกับ
 ผู้เรียนและท้องถิ่น มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย
 และมีรายวิชาให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความสนใจ นักเรียนมีมารยาท สุภาพเรียบร้อย และสัมา
 การวะ มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดี เห็นคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมไทย
 มีวินัย และความรับผิดชอบ 2) ปัจจัยการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานมีความสัมพันธ์
 กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง ถึง 86.8% โดยปัจจัย
 ด้านนโยบายและการสนับสนุนจากผู้บริหาร มีน้ำหนักในการพยากรณ์มากที่สุด รองลงมาคือ ด้าน
 ความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์ ดังนั้นการกำหนดนโยบายของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด
 ลำปางจะต้องมีความชัดเจน สามารถนำมาปฏิบัติงาน ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญในการบริหารจัดการ
 การศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานอย่างเป็นระบบ
 และมีวัสดุอุปกรณ์การดำเนินงานที่เพียงพอ 3) ปัญหาและอุปสรรคการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานของ
 องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง พบว่า ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาขึ้น
 พื้นฐานอย่างเต็มที่ บุคลากรด้านการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานขาดการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะ และ
 ประสิทธิภาพในการทำงานด้านการจัดการขึ้นพื้นฐาน ขาดบุคลากรผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการ
 บริหารจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานและการจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนสถานศึกษาในด้านบริหาร
 วิชาการยังไม่เพียงพอ

2.14 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

